

Bilgi ASLANKURT¹

Araştırmacı, Ekonomi Etütleri

5651 SAYILI KANUN'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER: Ölümlle Korkutup Sıtmaya Razi Etmek mi?

Ülkemizde İnternet yönetişiminin temel yasal altyapısını Kasım 2007'den bu yana 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun sağlamaktadır. Bu notta,

- 6 Şubat 2014 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda onaylanan torba kanun ve
- Bu ilk torba kanun ile gelen bazı hükümleri düzelteren, 26 Şubat 2014 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda onaylanan 6527 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

yoluyla 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerin hukuk ve ekonomi perspektifinden analizi yapılmaktadır.

---

¹ Beril Benli'ye değerli katkıları için teşekkür ederiz.

Ülkemizde Engellemelerin Mevcut Durumu

- 1. Ülkemizde İnternet sitelerinin engellenmeleri Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından yapılmaktadır.** TİB, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinde sayılan² ve diğer kanunlarda belirtilen hallerde engelleme yoluna gitmektedir. TİB'in resen engelleme yetkisi çocukların cinsel istismarı ve müstehcenlik halleriyle sınırlıdır. Diğer durumlarda engellemeler mahkeme kararına bağlı olarak yapılmaktadır.
- 2. Bu bölümde engellemelerin neden ve yöntemlerine ilişkin olarak Türkiye'nin durumu emsal ülkelerle karşılaştırılmaktadır.** Karşılaştırmalar Google'ın Şeffaflık Raporu'nda yayınlanan 2011-2013 (ilk yarı) verileri kullanılarak yapılmıştır. Google Şeffaflık Raporu, 2010 yılından itibaren altı aylık dönemlerle toplam 97 ülkedeki resmi makamların içerik kaldırma taleplerini ayrıntılı olarak sunmaktadır³. Google'ın yayınladığı verileri gerek arama motoruna gerekse sahibi olduğu Youtube, Picasa, Google Sites gibi içerik sitelerine gelen içerik kaldırma taleplerini içermesi itibarıyla, İnternet üzerindeki içeriği temsil kabiliyeti yüksek bir örnekleme dayanmaktadır.

Karşılaştırmada farklı yönleriyle Türkiye'ye benzer niteliklerde üç farklı gruptan ülke kullanılmıştır:

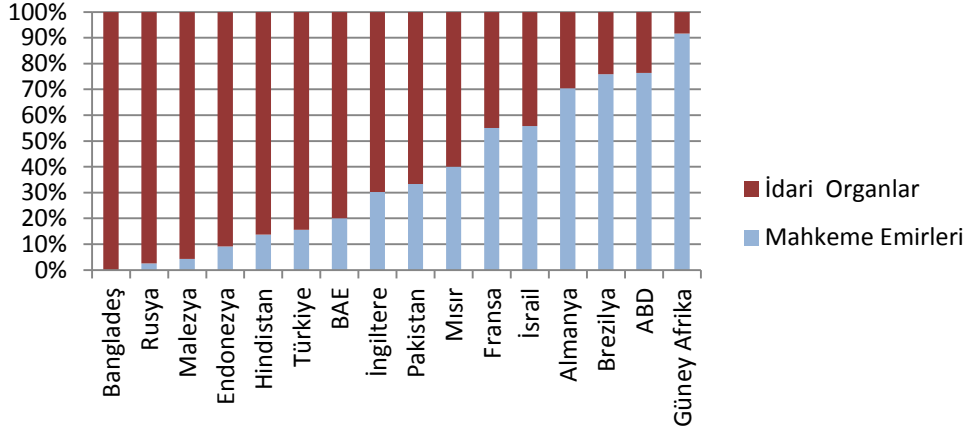
- OECD ülkeleri: Fransa, İngiltere, Almanya, ABD, İsrail
  - Gelişmekte olan ülkeler: Brezilya, Rusya, Güney Afrika, Hindistan (Google'ın birçok sitesi Çin'de tamamen bloklu olduğu için Çin'e ilişkin engelleme verisi düzenli olarak yayınlanmamaktadır)
  - Çoğunluğu Müslüman olan ülkeler: BAE, Mısır, Endonezya, Malezya, Pakistan
- 3. Öncelikle Google'a gelen talepler, mahkeme emirleri ve idari organların talepleri ayırımında incelenmektedir (Şekil 1).** Türkiye'deki engellemelerin büyük bölümü idari organlar kaynaklıdır.

---

² İntihara yönlendirme, Çocukların cinsel istismarı, Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, Sağlık için tehlikeli madde temini, Müstehcenlik, Kumar oynanması için yer ve mekan sağlama, Atatürk aleyhine işlenen suçlar

³ <http://www.google.com/transparencyreport/removals/government/>

Şekil 1 Google tarafından kabul edilen içerik kaldırma taleplerinin kurumlara göre dağılımı, 2011-2013 ilk yarı toplam

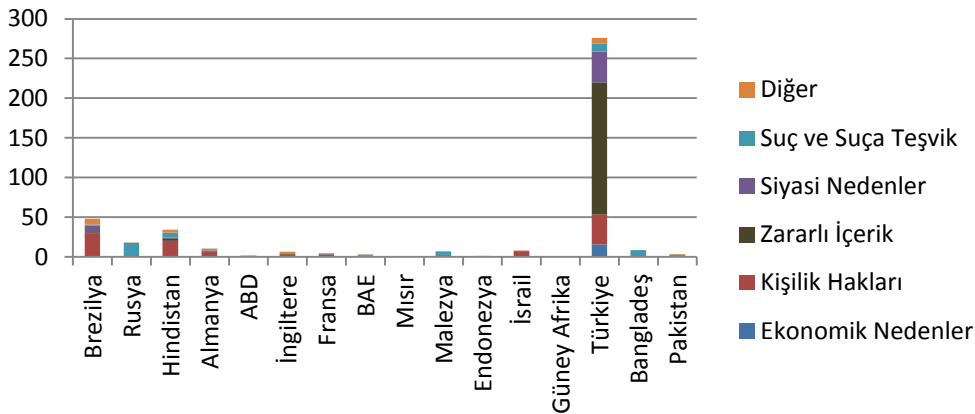

Kaynak: Google

Google'ın raporunda yer alan 16 engelleme nedeni, incelememiz için 5 kategori altında tasnif edilmiştir.

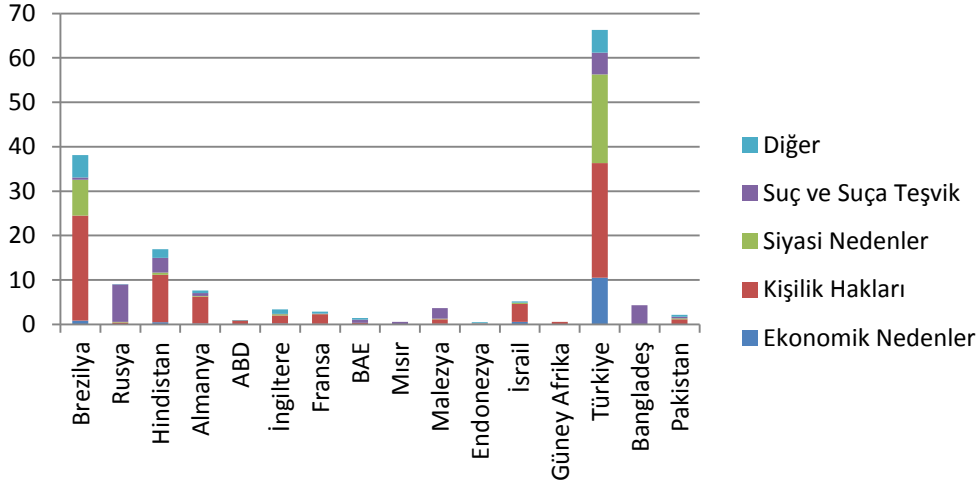
- Ekonomik nedenler: Ticari marka, coğrafi ihtilaf, telif hakkı;
- Suç unsuru ve suça teşvik: Dini saldırı, intihara teşvik, nefret dolu konuşma, uyuşturucu madde kullanımı, fuhuşa teşvik ve fuhuşa yol açmak;
- Kişilik hakları: Gizlilik ve güvenlik, iftira, kimliğe bürünme, taciz ve zorbalık;
- Siyasi nedenler: Resmi makamlar hakkında eleştiri, seçim kanunu, ulusal güvenlik;
- Zararlı içerik: Müstehcenlik, şiddet

Şekil 2 İdari organlar aracılığı veya mahkeme emri ile yapılan ve kabul edilen içerik kaldırma taleplerinin milyon IP sayısına oranı, 2011-2013 ilk yarı toplam

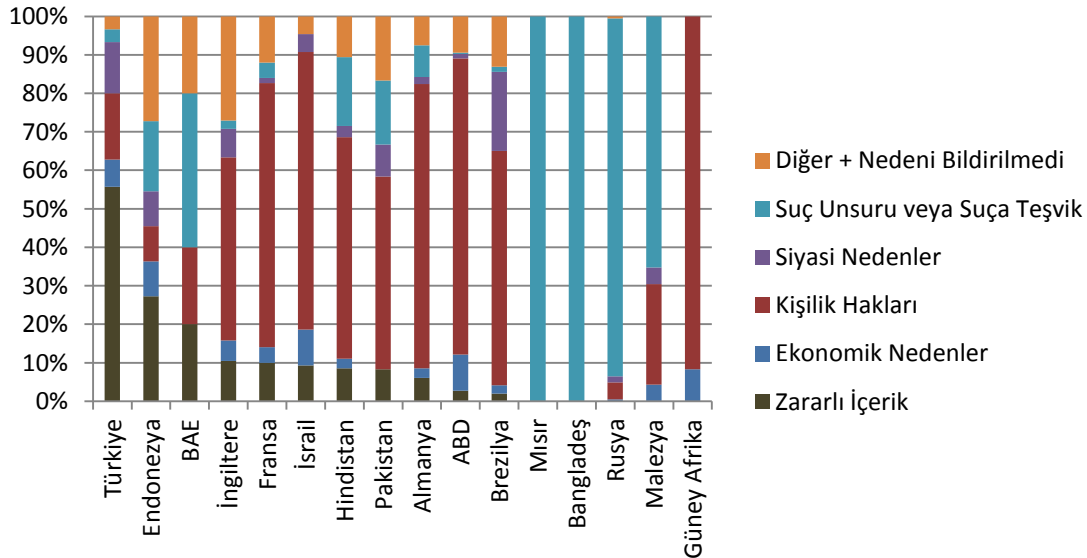

4. Diğer ülkelerde mahkeme ve idari makamların engelleme kararları karşılaştırıldığında, Türkiye açık farkla en öndedir. (Şekil 2) Talep sayısı normalize etmek için o ülkedeki İnternet aktivitesinin bir göstergesi olan ülkede kayıtlı olan IP sayısına bölünmüştür. Başka bir normalizasyon ölçütü olarak ilgili ülkenin nüfusu kullanıldığında da benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. **En yüksek sayıda engelleme talebi açık farkla Türkiye'den gelmektedir.** Bu sıralama müstehcenlik ve şiddetle ilgili talepler çıkarılarak yapılan değerlendirmede de değişmemektedir (Şekil 3). Başka bir ifadeyle, **Türkiye emsal ülkeler arasında gerek müstehcenlik hususu dikkate alındığında gerekse alınmadığında en çok engelleme yapan ülkedir.**

Şekil 3 İdari organlar aracılığı veya mahkeme emri ile yapılan ve kabul edilen içerik kaldırma taleplerinin milyon IP sayısına oranı (zararlı içerik hariç), 2011-2013 ilk yarı toplam

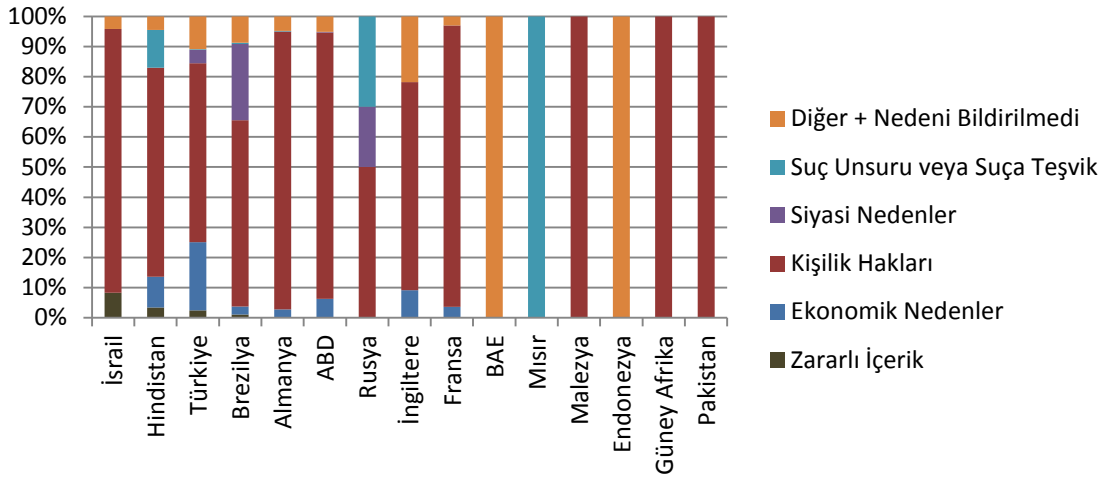

Şekil 4 İdari organlar aracılığı veya mahkeme emri ile yapılan ve kabul edilen içerik kaldırma taleplerinin dağılımı, 2011-2013 ilk yarı toplam

5. Türkiye'deki engelleme kararlarının nedenlerinin dağılımı emsal ülkelerdeki dağılımla uyumsuzdur. Aralarında Müslüman ülkelerin de bulunduğu ülkelerle yapılan mukayese, hiçbir ülkede zararlı içerik (müstehcenlik) nedeniyle Türkiye kadar engelleme yapılmadığı görülmektedir. Türkiye'deki taleplerin %55'ini zararlı içerik oluşturmaktadır (Şekil 4). Hemen belirtmek gerekir ki, Türkiye'de zararlı içerik kategorisindeki taleplerin %99'unu müstehcenlik oluşturmaktadır. Zararlı içeriğin toplam talepler içindeki payında Türkiye Endonezya ve BAE'nin önünde birinci sıradadır. Diğer ülkelerde ise kişilik haklarının ihlali ve suça teşvik alanlarındaki talepler öne çıkmaktadır.

Şekil 5 Mahkeme emri ile yapılan ve kabul edilen içerik kaldırma taleplerinin dağılımı, 2011-2013 ilk yarı toplam

6. Oysa, Türkiye'de mahkeme kararıyla yapılan engellemelerin niteliği emsal ülkelerle uyumludur. Şekil 5'te görüldüğü üzere, mahkeme kararları ile yapılan engellemeler dikkate alındığında Türkiye'deki taleplerin çoğu OECD ülkelerine benzer şekilde kişilik haklarına ilişkin olup, zararlı içeriğin payı yüzde 2,5 seviyesindedir.

Bu analizlerden ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- İnternet'te engelleme Türkiye'ye mahsus bir durum değildir. Gelişmiş veya gelişmekte olan başka ülkelerde de çeşitli nedenlerle engellemeler yapılmaktadır. Ancak, Türkiye'deki engelleme talepleri İnternet hacmiyle orantısız biçimde yüksektir.
- Engellemeler içinde de zararlı içeriğin payı orantısız biçimde yüksektir. Türkiye %99'unu müstehcenliğin oluşturduğu zararlı içerik nedeniyle engelleme taleplerinde Müslüman ülkelerle dahi kıyaslanınca ilk sıradadır.
- Ancak idari engelleme kararları çıkarılıp sadece gerçek ve tüzel kişilerin mahkemeler yoluyla takip ettikleri engelleme talepleri dikkate alındığında

Türkiye'deki engellemelerin konulara göre dağılımının diğer gelişmiş ekonomilerdeki dağılıma yakınsadığı görülmektedir.

5651 Sayılı Kanun'da Yapılan Değişikliklerin Analizi

Gelişmiş ülkelerde İnternet düzenlemelerinin ana unsurları uyar-kaldır (notice and take down), öz-yönetişim (self-governance) ve kişisel verilerin korunması prensipleridir. Bu ilkelerinin benimsenmesinin temel amacı İnternet ekonomisinde keyfiliği ve hukuki belirsizliği önlemektir. OECD'nin İnternet Politikaları için Prensipler Tebliği'nde tanımlanan uyar-kaldır prensibi hukuka aykırı içerikten şikayetçi olan kişilerin önce servis sağlayıcıya⁴ ihbarda bulunmasını; servis sağlayıcı uyarıya rağmen gereken tedbirleri almazsa yargıya başvurmasını öngörmektedir. Uyar-kaldır prensibi sayesinde İnternet üzerinde oluşturulan içeriğin hukuka uygun olması için, içerikten etkilenen kişi veya kurum ile servis sağlayıcı arasında bir diyalog imkanı oluşturulmakta, tarafların iyi niyetle hareket etmeleri halinde sorunun başka mercilere intikal etmeden çözülmesi sağlanmaktadır. Zaman zarfında oluşan uygulama ilkeleriyle İnternet sektörünün kendini regüle eder hale gelmesi mümkün olmaktadır. Kurulan öz-yönetişim organları ile içerik, servis sağlayıcıların hukuka aykırı ve zararlı içeriği uyarı üzerine veya resen tespit etmeleri ve kaldırmaları sağlanmaktadır.

7. Uyar-kaldır prensibi 5651 sayılı Kanun'un mevcut halinde de bir hukuki temele oturtulmuş değildir. Genel uygulamada, kanunen konulmuş bir zorunluluk da olmadığı için, kişiler uyarma yollarını kullanmak yerine mahkemeye gitmeyi tercih etmektedir. Bunun ana nedenlerinden biri ülkemizde suç duyurusu yapmanın başka birçok ülkedekinin aksine bir masrafının olmayışıdır.
8. Kişisel verilerin korunması da İnternet politikalarının bir başka prensibidir. Türkiye'de ise kişisel verilerin korunması ile ilgili bir yasal çerçevenin mevcut olmayışı hukuki ve sosyal olduğu kadar ekonomik açıdan büyük bir eksikliklerdir. Bu çerçeve eksik olduğu halde, yeni torba kanun ile getirilen hükümlerle birlikte yer ve içerik sağlayıcıların kullanıcıların trafik bilgilerini iki yıl boyunca saklaması sakıncalı olabilir.
9. **Torba kanun ile yapılan değişikliklerden bazıları 5651 sayılı Kanun'daki aksaklıkları gidermek yönünde olumlu istikamette atılmış adımlardır:**
  - İnternet servis sağlayıcılarına (yer, içerik ve erişim sağlayıcı) getirilen hapis cezaları para cezasına dönüştürülmektedir.

⁴ İnternet intermediaries - servis sağlayıcılar, İnternet'te üçüncü tarafları bir araya getirir veya bu taraflar arasındaki işlemleri kolaylaştırır.

- Erişim engellenmesi kararlarına sadece HSYK'nın görevlendireceği mahkemelerin bakması hükmüne bağlanmaktadır. Böylece İnternet konusuyla ilgili mahkemelerin uzmanlaşması sağlanabilir.
- Trafik bilgileri tanımından bağlantı noktaları çıkarılmış, kapsam daraltılarak IP adresleri eklenmiştir.

10. Ancak, torba kanundaki hükümlerin önemli bir bölümü İnternet'teki engellemelere ilişkin hukuki belirsizlikleri artırmaktadır. Torba yasayla 5651 sayılı Kanun'da yer alan engellemeye neden olabilecek katalog suçlara ek olarak, "kişisel hakların ihlali" ve "özel hayatın gizliliğinin ihlali" hallerinde de engelleme yapılmasına dair hükümler getirilmektedir. Kişisel hakların ihlali durumunda engelleme yetkisi şikayete bağlı olarak ve resen mahkemeye verilmiştir. Özel hayatın gizliliğinin ihlalinde ise engellemelerin şikayete bağlı olarak idare eliyle TİB tarafından yapılması öngörülmektedir. İkinci bir torba yasa kapsamında, getirilen bu hükümlerde bazı değişiklikler yapılmıştır. Erişim sağlayıcıların yükümlülükleri kapsamındaki bilgi istenmesi koşulu, idarenin takdir yetkisi yerine mahkeme kararı ile sınırlandırılarak yumuşatılmıştır. İtiraz etme hakkı yerine kararların otomatik olarak mahkemeye sunulması hükmü getirilmiştir.

11. Torba kanunlarla yapılan değişikliklerle yeni eklenen engelleme nedenleriyle ilgili olarak, uyar – kaldır prensibinin uygulanması imkansız hale gelmektedir. Şöyle ki;

- Kanunda kişilik hakların ihlaliyle ilgili olarak, şikayetçi servis sağlayıcıyı uyarabilir veya doğrudan mahkemeye gidebilir (madde 9). Dolayısıyla burada uyar-kaldır prensibi zorunlu olmayıp, uyarı şikayetçinin inisiyatifine bırakılmaktadır.
- Özel hayatın gizliliğinin ihlali durumunda ise, servis sağlayıcıya herhangi bir uyarıda bulunmadan TİB'e başvurma imkanı verilmektedir (madde 9/A). TİB şikayete konu olan URL'yi (İnternet adresini) derhal engellemek üzere Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne iletmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken husus, TİB'e özel hayatın gizliliğinin ihlali konusunda bir takdir yetkisi tanınmamış olduğudur. Başka bir ifadeyle, yeni hükmüne göre uyar – kaldır prensibi tersten işlemekte, önce içerik engellenmekte, sonra uyarı yapılmaktadır. Bu uyarı da Tebligat Kanunu'na uygun usullerle değil, bir e-posta ile yapılabilmektedir. Engelleme kararı 24 saat içinde sulh ceza hakimine sunulmaktadır. İçeriğin özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği iddia olunan servis sağlayıcının, bundan haberdar olup ilgili mahkemeyi bulup savunmasını gerektirecek bu süreç, İnternet ekonomisinin dinamik yapısıyla uyumlanmayan uzun ve belirsiz bir nitelik arz etmektedir.

12. Kurulan Erişim Sağlayıcılar Birliği(ESB)'nin bir öz-yönetişim kuruluşu olduğu değerlendirilmesinde bulunmak güçtür. Bir karşılaştırma yapmak için örnek olarak İngiltere'de kurulmuş İnternet Hizmet Sağlayıcılar Birliği'nin (ISPA) incelenmesinde fayda bulunmaktadır. ISPA, BT ve Virgin gibi geniş bant / telefon hizmet sağlayıcılarının gönüllü olarak üye oldukları bir kuruluştur. ISPA üyeleri, İngiliz

hükümetiyle görüşmelerinde mutabık kaldıkları ilkelere uygun filtre hizmetini gönüllülük çerçevesinde kullanıcılarına sunmaktadır. ISPA ayrıca Internet Watch Foundation'ı da gönüllü olarak finanse etmektedir. Internet Watch Foundation İnternet'te yer alan çocukların cinsel istismarına ilişkin materyalleri tarayarak bunların URL adreslerini engellenmesi için ISPA üyelerine iletmektedir.

13. Özel hukuk kişisi olarak kurulan (madde 6/A) ESB ise yönetim esasları ve karar verme gücü açısından kamuya bağımlıdır. ESB'nin çalışma usul ve esaslarına ilişkin tüzük Telekomünikasyon Kurumu tarafından onaylanmaktadır. Kuruluşun kendisine tebliğ edilen engelleme kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda kendi yaptığı değerlendirmeye bağlı olarak uygulama imkanı bulunmamakta, ancak karara karşı yargı yolu açık bırakılmıştır. Sadece kararı uyguladıktan sonra itiraz imkanı tanınmıştır. Erişim sağlayıcıların ESB'ye üye olmama imkanı bulunmamaktadır. İsmi Erişim Sağlayıcıları Birliği olmakla beraber, bu kuruluşun tek görevi TİB kararlarına göre erişimi engellemektir. Bu haliyle, ESB aslında bir öz-yönetişim kuruluşu değil, TİB tarafından verilen engelleme kararlarını uygulayacak bir aracı niteliği göstermektedir. **Torba yasaya hukuki perspektiften yaklaşıldığında tartışma konusu olan bir dizi başka hüküm daha bulunmakla beraber, İnternet ekonomisinin işleyişi açısından ana risk engelleme kararlarının uyar – kaldır prensibine dayanmaması ve özel hayatın gizliliği alanında şikayetçiye verilen engelleme gücünün oluşturduğu hukuki belirsizliktir.**

5651 sayılı Kanun'daki Değişikliklerin Ekonomik Anlamı

14. Görüldüğü gibi, **Türkiye'deki İnternet engellemeleri hem yüksek sayıda hem de uluslararası uygulamalardan farklı nedenlerle ve ağırlıklı olarak idare eliyle yapılmaktadır.** Torba kanunun getirdiği değişikliklerle idare eliyle yapılan engellemelerin artacağı, İnternet ekonomisinde hukuki öngörülebilirliğin daha da azalacağı beklenmektedir. Aşağıda bu engellemelerin ekonomik anlamına ilişkin tespitler yapılmaktadır.

15. Türkiye'de şirketler İnternet'in getirdiği fırsatları yeterince kullanamamakta, bunun başlıca nedenleri arasında da yasal düzenlemelerin zorlaştırıcı etkisi yer almaktadır. Torba kanunun getirdiği engellemelere dair hukuki belirsizlik bu etkiyi artıracaktır. Bu yazının konusu olan düzeltmelerin bir kısmı olumlu gelişmeler olsa da mevcut mevzuat elverişli bir İnternet ekonomisi ekosistemi için oldukça yetersizdir. Ekonominin her alanında olduğu gibi, İnternet üzerinde yatırım ikliminin en önemli unsurlarından biri hukuki öngörülebilirliktir. Türkiye'de mevcut durumda İnternet engellemeleri hem sayıca emsal ülkelere göre çok, hem de emsal ülkelerle uyumlu olmayan alanlara yoğunlaşmış durumdadır. Oysa idari engellemeler dışında mahkemelerin verdiği kararlar değerlendirildiğinde engellemelerin niteliğinin gelişmiş ekonomilere yakınsadığı görülmektedir. Torba kanun ile idareye açılan yeni engelleme alanıyla zaten emsal ülkelere göre yüksek olan İnternet sitesi engellemelerinin sayısının daha da artması beklenmelidir. Ayrıca, şikayetlerin idare kararı ile doğrudan

uygulanmasına yol açan düzenlemeler engelleme kararlarına ilişkin hukuki belirsizliği artırmaktadır. Bu durum, hem uluslararası teknoloji şirketlerinin Türkiye'deki faaliyetlerini yeniden değerlendirmelerine sebep olabilecek, hem de henüz yeni gelişmekte olan yerli İnternet ekonomimizin gerilemesine yol açabilecektir.

16. Türkiye'nin zengin ülkeler arasına girebilmesi için, İnternet'i düzenlerken İnternet'in inovasyon ve ekonomik gelişme üzerindeki etkisini dikkate alması gereklidir.

İnternet genel amaçlı bir teknoloji olarak ekonominin tüm alanlarını etkilemektedir. Şirketlerimizin verimliliklerini ve uluslararası rekabet güçlerini artırmak ve girişimcilerimizin yeni iş modelleri geliştirerek şirketlerimize, tüketicilerimize ve kamuya fayda sağlamasını temin etmek için İnternet ekonomisinin sağlam yasal temeller üzerine oturmasını sağlamamız gerekir. İnternet günümüzde yeni fikirlerin akışını ve bir araya gelmesini hızlandıran en önemli teknolojidir. İnovasyon ancak yeni fikirlerin ortaya çıkması, birçok fikrin bir araya gelmesi ve tartışılmasıyla mümkündür. İnovasyona dayalı zengin ekonomiler İnternet'i düzenlerken açık yapısının korunmasına önem vermektedir. Türkiye'nin de aynı yolu izlemesinde fayda bulunmaktadır.

17. İnternet üzerindeki bir içeriğin bütünüyle engellenebilmesi teknik olarak mümkün değildir.

Engelleme kararlarını aşmak için teknik bilgisi ve maddi gücü olanlar için engellenen içeriğe ulaşmak mümkün olacaktır. Ülkemizde TİB'in mevcut durumda yaptığı engellemelerde, DNS değiştirmek suretiyle engellenen sitelere erişmek yaygın olarak mümkün olmuştur. Youtube'un engelli olduğu dönemde bu husus resmi yetkililerce de kabul edilmişti. Torba kanunun kabulünün ardından ESB vasıtasıyla doğrudan erişim sağlayıcının sistemlerinde yapılacak engelleme sayesinde DNS değiştirerek engellenen sitelere erişim imkansız hale gelecektir. Ancak, "özel zahiri ağlar" (virtual private network -- VPN) sistemleriyle, Türkiye'deki bir bilgisayarın örnek olarak ABD'deki bir sunucuyla kriptolu iletişim kurup, bu sunucu üzerinden herhangi bir içeriğe erişimi mümkündür. VPN hizmetleri yıllık 30-50 ABD doları gibi fiyatlarla rahatça satın alınabilmektedir. Örneğin, "Çin Seddi" olarak da değerlendirilen çok sıkı bir engelleme sistemiyle İnternet'i kontrol eden Çin Halk Cumhuriyeti'nde VPN kullanımı yaygındır. VPN üzerinden hangi içeriğe erişildiği kontrol edilemediği için ayrıca bir engelleme yapılamamaktadır. Tek tek tüm VPN sunucularının engellenmesi ise hem hukuken hem de teknik olarak mümkün değildir. İnternet üzerinde içerik kontrolünün tek kesin yolu İnternet'i Kuzey Kore'de olduğu gibi kapatmaktır. Bunun dışındaki yolların sadece engelleri aşmak için teknik bilgisi ya da maddi gücü olmayan kullanıcılar üzerinde etkili olacağı dikkatten kaçırılmamalıdır.

Bundan Sonra Ne Yapılabilir?

18. Torba kanunlar yürürlüğe girdikten sonra uygulamada belirsizliğin önlenmesi için yapılacak mevzuat düzenlemelerinde faaliyet gösteren aktörler ve kanaat önderlerinin görüşleri alınarak hazırlanmalı, bu süreçte İnterneti Geliştirme Kurulu aktif olarak kullanılmalıdır. Bu kurul Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

bünyesinde kurulu olup, 655 sayılı KHK'nın 29/6 maddesinde "İnternet ortamının ekonomik, ticari ve sosyal hayat ile bilim, eğitim ve kültür alanında etkin, yaygın, kolay erişilebilir olarak kullanımını teşvik edecek politika ve strateji öneriler" ve "İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik öneriler" hazırlamakla görevlendirilmiştir. Ne yazık ki 5651 sayılı Kanun'a dair birçok düzenlemede olduğu gibi son torba kanunlar hazırlanırken de bu kurulun görüşü alınmamıştır.

Hukuki belirsizliklerin önlenmesi için uygulamada şeffaflık esas olmalı, engelleme kararlarına ilişkin bilgiler TİB tarafından yayınlanmalıdır. Şu anda engellemelere ilişkin herhangi bir resmi istatistik yayınlanmamaktadır. Yeni kurulan ESB tüm engelleme kararlarını, şikayetçi tarafın kişisel bilgilerini ifşa etmeksizin engelleme nedeni ve engellenen site bilgilerini içerecek şekilde kamuoyu ile paylaşmalıdır. Ayrıca, engelleme nedenlerine göre engelleme sayıları da aylık kamuoyuna açıklanmalıdır.

Sonuç

19. Türkiye'nin zenginleşmesi için, İnternet'i yeni bir medya mecrası değil de elektrik gibi ekonominin tüm alanlarını etkileyen genel amaçlı bir teknoloji olarak görmeliyiz. İnternet'i radyo televizyon gibi bir medya mecrası olarak değerlendirerek hazırlanan mevzuat, İnternet'in şirketlerimizin daha verimli, daha inovatif ve daha küresel iş yapmasına sağlayacağı katkıyı sınırlı kılmaktadır. İnternet üzerindeki içerik gelişmiş ülkelerde öngörülebilirliğin esas olduğu uyar-kaldır ve öz-yönetişim ilkeleri dairesinde yapılmaktadır. Türkiye'de de idari kararların rolünü artırmak yerine, bu ilkeler hukuki zemine oturtulmalıdır. Torba kanun hükümleri değerlendirildiğinde, idareye bağımlı bir şekilde kurulan Erişim Sağlayıcıları Birliği'nin öz-yönetişim sağlaması mümkün değildir. Torba kanunun 9. ve özellikle idare eliyle öngörülmesi güç engellemelerin sayısını artıracak 9/A maddeleri ise uyar-kaldır ilkesiyle doğrudan çelişmektedir. Sık ve öngörülemez idari engelleme kararlarının oluşturduğu hukuki belirsizlik İnternet ekonomisinde yatırım iklimini olumsuz etkilemektedir. İnternet'e erişimi kısıtlayacak her idari karar, özgürlükler perspektifinden olduğu kadar, İnternet ekonomisine olumsuz etkileri açısından değerlendirilmelidir. Torba kanun ile İnternet ekonomisindeki oyuncuların karşı karşıya olduğu belirsizlikler artacak, şirketlerimizin ve toplumumuzun İnternet'ten elde edeceği fayda sınırlanacaktır.